

Mile VIDIĆ

Teološko-katehetski institut u Mostaru
Katoličkog bogoslovnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu
Nikole Šubića Zrinskog 7
BiH – 88 000 MOSTAR
milevidic@yahoo.co.uk

IZAZOVI I PROBLEMI KAO „VIRUSI“ U SVEĆENIČKOJ FORMACIJI

Sažetak

Ovaj rad predstavlja dva osnovna aspekta, unutarnje i vanjske, izazove i probleme kao „viruse“ u svećeničkoj formaciji. Osim uvoda i zaključka, u prvom dijelu rada analizira se prepoznavanje izazova i problema u svećeničkoj formaciji. U drugom dijelu obraća se pozornost na vanjske izazove i probleme, a to su prije svega: napetost između svetoga i svjetovnoga, kriza obitelji, nesklonost društva prema svećenicima. Potom u trećem odjeljku govori se o unutarnjim izazovima i problemima krize identiteta, duhovnoga života, klerikalizma i karijerizma. U radu se promišlja na kritičan način o ulozi i službi svećenika u suvremenom društvu. Promišlja se o svećeništvu kao sociološko-psihološkom fenomenu, ali i o nadnaravnom karakteru svećeništva.

Ključne riječi: svećenik, izazov, formacija, virus, problemi.

Uvod

Živimo u vremenu punom izazova. Na društvenim mrežama svakodnevno se poziva na raznorazne *challenge*. Često su opasni za zdravlje i život, a o njihovomu smislu ili besmislu suviše je i govoriti. Oni su dio našega života. U naravi čovjeka je želja za izazovom, za natjecanjem i dokazivanjem vlastitih sposobnosti i mogućnosti postizanja neuobičajenih stvari kojima želimo dokazati sebi i drugima svoje dosege i superiornost nad nekim ili nečim. Pravi izazov potiče nas da damo sve od sebe, suočimo se sa životom i rastemo u dubljoj spoznaji sebe i svijeta. Po svojoj prirodi izazov je pozitivan izraz naše želje i volje da postignemo nešto dobro i plemenito što će biti korisno i dobro nama, drugome i okolini. No, postoje izazovi koji su odraz želje našega ega da vladamo i pokorimo drugoga i svijet oko sebe. Takvi izazovi izraz su naše volje i želje da vladamo, upravljamo i ponizimo drugoga. Prvi takav negativni izazov za čovjeka bio je izazov zmiije *jesti ili ne sa stabla spoznaje*. Dobro je poznato kako se taj izazov završio.

Možda se čini da izazovi i problemi¹ nisu usko vezani, ipak izazov da se nešto učini nosi sa sobom problem kako to isto učiniti. Problem iziskuje psiho-duhovno-fizičke napore kako bismo ga riješili i tako postigli ostvarenje cilja kojega je izazov pred nas postavio. Jedan od velikih izazova vremena u kojem živimo jest poziv biti svećenik. Izazov svećeništva nosi sa sobom i problem formacije. Pitamo se tko je uopće svećenik? Što je uopće svećenik? Kako formirati, na neki način već formiranu osobu, svećenika za izazove suvremena doba? Jesmo li podlegli napasti formiranja svećenika po mjeri čovjeka, odnosno po želji i zahtjevima društva? Na ova pitanja redovito se odgovara kroz teološko-pastoralni, psihološki i sociološki pogled. Provedena su mnoga istraživanja i studije koje su pokušale dati odgovore na ova pitanja.

Postoji li mogućnost osloboditi već ustaljenu svećeničku formaciju od različitih „virusa“ koji su u neprestanoj mutaciji? Neosporno je da se nalazimo u velikoj krizi svećeničkoga poziva, poslanja i identiteta. No, također je činjenica da se nalazimo u krizi identiteta cijeloga društva, prije svega u krizi tko ili što čovjek jest kao slika Božja (Post 1, 27-28). Promišljanje o ovoj tematici nema ni drske hrabrosti ni plitke ludosti ponuditi gotovo rješenje koje bi se moglo prihvatiti poput matematičke formule i primijeniti na sustav i proces svećeničke formacije. Naprotiv, neka ovo promišljanje bude uzbudljiva igra koja možda može nekoga potaknuti i isprovocirati na dublje promišljanje o izazovu i problemima svećeništva danas.

1. Prepoznavanje izazova i problema

Crkvena povijest svjedoči da se Crkva kroz cijelu svoju povijest suočavala s različitim izazovima i problemima u formaciji budućih svećenika, koje je više ili manje (ne)uspješno rješavala. Početci sustavnijega odgoja u obliku „sjemeništa“ sežu od Tridentskoga koncila i dokumenta *Cum adolescentium aetas*.² Tridentskim koncilom Crkva je jednostavno sažela i izrazila kroz dokumente sve ono što je vjerovala i prakticirala tijekom svoje povijesti u odnosu na svećeništvo.³ Svoju formacijsko-obrazovnu zadaću Crkva je pokušavala neprestano unapređivati, stoga je kroz različite dokumente davala smjernice o odgoju budućih svećenika, također veliki

¹ Riječ problem je starogrčkog podrijetla – πρόβλημα – problema, a znači znanstvena zadaća ili sporno pitanje, neko pitanje koje treba riješiti.

² Salvador RYAN, „Seminary formation since the Council of Trent: a historical overview“, *Models of Priestly Formation*, Declan MARMION - Michael MULLANEY - Salvador RYAN (ur.), (Minnesota: Liturgical Press, 2019.), 5.

³ Jean GALOT, *Theology of the Priesthood* (San Francisco: Ignatius Press, 1985.), 200.

doprinos davale su različite škole duhovnosti koje su nudile svoje modele i pristupe u odgoju budućih svećenika. Osobito je vidljiva predanost Crkve spram formacije budućih svećenika u vremenu Drugoga vatikanskoga koncila. U dekretu o odgoju i obrazovanju svećenika *Optatam totius* ističe se da: „Temeljna obnova čitave Crkve velikim dijelom ovisi o svećeničkoj službi koju oživljava Kristov duh.“⁴ Vidljivo je kako je Crkva svjesna značenja i uloge svećenika te da odgoj budućih svećenika bitno određuje kakva će biti Crkva. Svećenička formacija treba biti adekvatan odgovor na izazove suvremena vremena. Posebnu brigu i ljubav za odgoj budućih svećenika nalazimo u učenjima papa sv. Ivana Pavla II., Benedikta XVI. i Franje. Nije nam namjera ni cilj ovdje ulaziti u povijesni pregled razvoja crkvenih dokumenata koji se odnose na svećeničku formaciju. Prije svega želimo uočiti neke izazove i probleme svećeničke formacije s kojima se Crkva suočava u današnje vrijeme. Oni su usko vezani za društvene i crkvene prilike, ali i osobnu razinu duhovne, psihičke i fizičke prikladnosti kandidata za svećeništvo.

Svijet je u neprestanom mijenjanju i svako vrijeme ima svoje izazove. U dobroj mjeri izokrenute su i izopačene kršćanske vrijednosti. Čovjek oblikuje Boga prema vlastitim potrebama, idejama i željama, pa tako pokušava formirati i svećenike po svojoj mjeri. Potrebno je izbjeći zamku da svećenik današnjice bude produkt svoga vremena. Crkva živi i djeluje u tom svijetu i suočava se s njegovim izazovima, stoga svećenička formacija treba biti adekvatna koja obuhvaća cjelovitost, dinamičnost i specifičnosti osobe, nikako statična ili stereotipna. Ovo i svako drugo vrijeme je, kako reče sv. Ivan Pavao II. u posjeti Irskoj na početku svoga pontifikata 1979., „prekrasno vrijeme za svećenika.“⁵ Kongregacija za kler u dokumentu *Dar svećeničkog zvanja - Ratio fundamentalis institutionem sacerdotalis* iz 2016. godine ističe kao glavnu nit vodilju za svećeničku formaciju upravo dinamičnost puta učenja: „Učeništvo i suobličavanje Kristu, naravno, traju cijeli život. To je svijest o učeništvu i potrebi da se poziv na svećeničku službu i svećenički život shvaća kao stalno suobličavanje Kristu.“⁶ Sadašnjost i budućnost Crkve i svećenika nije u prilagodljivosti i popustljivosti svijetu i vremenu. Još manje u pukom i besplodnom kritiziranju

⁴ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Optatam Totius - Dekret o odgoju i obrazovanju svećenika* (28. 10. 1965.), Uvod, *Dokumenti* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1980.).

⁵ IVAN PAVAO II., „Address of the holy father John Paul II. to the seminarians in Ireland (1. 10. 1979.),“ https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/speeches/1979/october/documents/hf_jp-ii_spe_19791001_maynooth-ireland.html (27. 10. 2022).

⁶ KONGREGACIJA ZA KLER, *Dar svećeničkog zvanja - Ratio fundamentalis institutionem sacerdotalis* (8. 12. 2016.), br. 3., (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2017.), (dalje: RF).

ili, pak, izbjegavanju zahtjevnosti vjere koja poziva na žrtvu i odricanje, odgovornost i ljubav. Svećenička formacija treba biti usredotočena na ljepotu i ljubav Kristova križa u kojem se zrcali slava uskrsnuća. U tome se očituje svećenički život koji je često praćen osjećajem osamljenosti i napuštenosti, boli i patnje, umora, neuspjeha, tuge, ali još više radosti i sreće, mira i spokoja... Svijetu i Crkvi potrebni su zdravi i normalni svećenici, ljudi zdrava odnosa s Bogom, samim sobom i s drugim osobama. Svećenik je kompletna osoba, čovjek svjestan svoje ograničenosti, ali i neograničenosti koja izvire iz dara svećeničkoga poziva.

Često se zna „prigovoriti“ kako Crkva ne ide u korak s vremenom te da je „spora“ i „neodlučna“ u nužno potrebnim promjenama koje suvremeno društvo zahtjeva. Mnogi slavodobitno zaključuju kako je Crkvu pregazilo vrijeme i odnose se prema njoj kao „staroj dami“ bogatoga kulturnoga nasljeđa, ali zbog uprljanosti različitim skandalima duhovno je prazna i isprazna (možda i sablasna) i kao takva nema što ponuditi suvremenom čovjeku. Stvara se slika Crkve koja je dvolična, korumpirana, bludna. Nadalje, želi ju se prikazati kao instituciju koja je puna hedonizma, karijerizma i „dvorskih“ spletki. Naravno takva je slika i prikazivanje Crkve i svećenika suvremenom čovjeku, a osobito mladom, odbojna i neprihvatljiva. Pojam svećenik se poistovjetio sa slikom Crkve koja je prikazana kao ljudska institucija tj. gleda se samo horizontalna dimenzija, u kojoj svećenici žive raskalašenim i dvoličnim životom punim nemoralnih devijacija i skromnih intelektualnih i duhovnih sposobnosti koje su se izgubile u pretjeranom materijalnom uživanju. I neki crkveni službenici podlegli su i postali možda nesvjesno dio medijske histerije stvaranja negativne slike Crkve i svećenika. Ljudskim snagama i teološko-pastoralnim inovacijama i akrobacijama žele reformirati⁷ a ne formirati to jest obnoviti lice zemlje i Crkve. Papa Franjo, na takve pokušaje, na svoj jedinstven način kaže: „Zamijenite snove o veličini svećenika *supermena* sa snovima službenja cijeloj Crkvi.“⁸ Dalje nastavlja papa Franjo: „Iako sladunjavo govore o Božjoj milosti, u konačnici se uzdaju samo u vlastite snage i smatraju se većima od drugih jer se pridržavaju određenih pravila ili zato što su ne-

⁷ Reformacija kao takva bila je uzrokom velikih podjela u Crkvi, također se misli na riječi pape Franje predsjedniku Njemačke biskupske konferencije, vezano uz sinodalni hod u Njemačkoj, kako u „Njemačkoj postoji jako dobra Evangelička Crkva. Ne trebaju nam dvije (14. 6. 2022.).“ <https://www.bitno.net/vijesti/vatikan/papa-o-njemackom-sinodalnom-putu-rekao-sam-im-da-nam-ne-treba-nova-evangelicka-crkva/>. (25. 10 2022).

⁸ FRANJO, „I sacerdoti siano serivtori, non preti superman con sogni di grandezza (7. 6. 2021.),“ <https://www.vaticannews.va/it/papa/news/2021-06/papa-udienza-convitto-san-luigi-dei-francesi-di-roma.html>. (26. 10 2022).

pokolebljivo vjerni određenom katoličkom stilu.“⁹ No, s druge pak strane, imamo one koji „preživljavaju“ imajući uskogrudnu sliku Crkve koja živi „u sebi, o sebi, za sebe“ kako je istaknuo kardinal Bergoglio za vrijeme konklava 2013. Poziv i želja pape Franje je s jedne strane da se Crkva otvori kulturi susreta koja podrazumijeva susret s drugim i drukčijim, s nečim stranim, a možda i „nastranim“. S druge, pak, strane, Papa želi i kulturu izlaska. Želi Crkvu koja će izaći na periferije, koja nije getoizirana i zarobljena „u sebi, o sebi, za sebe“, nego hrabru i odvažnu Crkvu koja je spremna poći na put prelaska „Crvenoga mora“. U intervju mediju *Vatican Insider*, u veljači 2012., prije nego je 2013. izabran za papu kardinal Bergoglio je ustvrdio: „Moramo izbjegavati duhovnu bolest Crkve koja je umotana u vlastiti svijet: kada Crkva postane takva, ona postaje bolesna. Istina je da izlazak na ulicu podrazumijeva rizik od nesreća, kao što bi se dogodile svakom običnom muškarcu ili ženi. Ali ako Crkva ostane zatvorena u sebe, ostarjet će. I kad bih birao između ranjene Crkve koja izlazi na ulicu i bolesne povučene Crkve, definitivno bih izabrao ovo prvo.“¹⁰ Nastavno na Papinu želju, imajući u vidu da temeljna obnova Crkve ovisi o svećenicima, formacija svećenika treba se zasnivati na kulturi susreta i kulturi izlaska. Kultura susreta i izlaska iziskuju puno hrabrosti i snage. U kulturi susreta i izlaska svećenici su na stalnoj vjetrometini, izloženi neprestanom valovlju unutarnjih i vanjskih izazova i problema koji udaraju u krhku lađu svećeništva. Poziv pape Franje je „izaći iz vlastite udobnosti i imati hrabrosti poći na sve periferije koje trebaju svjetlo evanđelja.“¹¹ Kako bi se „othrvali“ valovlju unutarnjih i vanjskih izazova i problema od iznimne je važnosti svećenička formacija. Vjerojatno su ti problemi mnogobrojni, ako ne bezbrojni, u nastavku osvrnut ćemo se na neke od njih.

2. Vanjski izazovi i problemi

Zahtjevnosti i teškoće, ali radosti i nade života Crkve u svijetu su ujedno i svećeničke. Biti u „trendu“ heraklitovski oblikovanoga svijeta u kojem sve teče i ništa ne ostaje isto je teško, ali i izazovno. Svijet je u stalnom procesu promjene shodno tome i Crkva je u stalnom procesu promjene, *ecclesia semper reformanda* nužno tome i svećeništvo treba biti *semper reformans*. Iako je društvo u dobroj mjeri nesklono Crkvi i svećenicima, nužno je da Crkva pronade svoje odgovarajuće mjesto u društvu jer je ona

⁹ FRANJO, *Evangeliij gaudium - Radost evanđelja* (24. 11. 2013.), br. 93-96. (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2013.), (dalje: EG).

¹⁰ Matthew E. BUNSON, *Pope Francis* (Huntington: Our Sunday Visitor, 2013.), 161.

¹¹ EG, br. 20.

ta koja društvu daje vertikalnu dimenziju, doprinosi kvaliteti i smislu života živeći transcendentne vrijednosti. Nužna i neizbježna je stalna napetost između svećenika i svijeta, ogromni su izazovi i problemi. O nekima od njih nešto ćemo više reći, a to su prije svega: napetost između svetoga i svjetovnoga, kriza obitelji, nesklonost društva prema svećenicima.

2.1. Napetost između svetoga i svjetovnoga

Svećeništvo u moderno doba suočava se s velikim brojem kriza, problema, zavođenja i izazova. Napetosti su i više nego očite između svećenika i svijeta. To se osobito očituje u napetosti između zemaljskog i nebeskog, svetog i svjetovnog, naravnog i nadnaravnog, privida i istine. Američki kardinal Donald Wuerl govori o *cunamiju sekularizma* koji je zahvatio globalni svijet, koji sve što je vjersko pred sobom ruši i uništava.¹² Suvremeno društvo pokušava vjeru izbaciti iz javnoga diskursa, na sceni je svojevrsna „privatizacija“ vjere. Društvena se uloga svećenika sve više marginalizira i gubi, potisnuta je u sferu privatnog života vjernika. Svećeništvo se sve više doživljava kao neka profesija, koja nije permanentna.¹³ Ipak, unatoč svemu svećenik još uvijek predstavlja nit Transcendencije u svijetu. On stoji kao posrednik između Boga i čovjeka ili barem „trag“ Boga u svijetu, koji se nalazi u tragičnom stanju besmisla uzrokovanom obesmišljavanjem značajnosti temeljnih vrijednosti. Izgubljenost i dezorijentiranost svećenika plod su suptilnosti izazova i zavođenja svijeta u kojem živi: „Izazov ili zavođenje uvijek znači drugoga učiniti mahnitim, ali uza svakome primjerenu vrtoglavicu, mahnitim uslijed vrtoglavog odsustva koje ih povezuje, i uslijed uzajamnog proždiranja. U tome je neminovnost izazova i to je razlog zašto se na nj nužno odgovara: on naime začinje neku vrstu sumanutog odnosa, vrlo različitog od onog komunikacije ili razmjene: suparnički odnos na osnovi nesuvislih znakova, ali povezanih jednim temeljnim pravilom i njegovim tajnim pridržavanjem. Izazov skončava svaki ugovor, svaku razmjenu rukovođenu zakonom (zakonom prirode ili zakonom vrijednosti) i nadomješta ga uvelike konvencionalnim i ritualiziranim *savezom*, neprestanom obvezom uzvraćanja

¹² Donald WUERL, „Evangelization synod aims to reverse „tsunami of secularism“ (8. 12. 2012.),“ <https://www.catholicnewsagency.com/news/25814/evangelization-synod-aims-to-reverse-tsunami-of-secularism> (2. 11. 2022).

¹³ R. J., BUNNIK, *C'è un prete per il domani. Il ministero ecclesiastico in un tempo di evoluzione* (Brescia: Queriniana, 1969.), 168. Poslije II. Vatikanskog sabora više teologa je nijekalo ili dovelo u pitanje ontološki karakter ređenja time i ministerijalnog svećeništva: R. J. Bunnik, H. Kung, P. Schoonenberg, I. Flamand, E. Schillebeeckx.

i nadmetanja, kojom upravlja temeljno pravilo igre koja se odvija prema navlastitu ritmu. Za razliku od zakona koji je uvijek ispisan bilo na pločicama, u srcu ili na nebu, ovo temeljno pravilo nema nikad potrebu da se iskaže *ono se nikad ne mora očitovati*. Ono je neposredno, svojstveno, bezuvjetno (zakon je transcendentan i eksplicitan).¹⁴ Svećenik u svijetu ne bi se trebao uhvatiti u izazov „mahnita i sumanutoga odnosa“ sa svijetom. Takav ga odnos čini jednakim svijetu i postaje od svijeta, gubeći transcendentnu narav svoga bivstvovanja u svijetu, ostaje mu tek nadmetanje sa svijetom.

Svećenik je nit posredništva između zemaljskog i nebeskog, ta nit je često u opasnosti da se odvoji od svijeta ili da se stopi sa svijetom. U takvoj situaciji dođemo do jednoga začaranoga nezdravoga kruga izgubljenosti zavođenja: „Nema zastoja u ciklusu zavođenja. Možemo zavoditi nekoga da bismo zaveli drugoga. Ali, također, zavoditi drugoga da bismo se sebi sviđjeli. Zamka je istančana i vodi od jednoga drugome. Je li zavodljivo zavoditi ili biti zaveden? Ali biti zaveden još je najbolji način zavođenja. Pjesma bez kraja. Kao što u zavođenju nema ni aktivnog ni pasivnog činitelja, nema ni subjekta ni objekta, ni unutarnjeg ni vanjskoga: ono djeluje na licu i naličju i nikakva ih granica ne odvaja. Nitko tko nije zaveden neće zvesti druge.“¹⁵ Ako se svećenik upusti u igru izazova zavođenja čiji je cilj odvratiti od istine, postaje ista žrtva kojoj su podlegli i naši praroditelji, a to je de-konstrukcija smisla i svrhe ljudskoga postojanja. No, to ne smije dovesti do neprijateljstva prema svijetu koji je kritičan prema vjerskim vrijednostima i načelima. Svećenik jest u svijetu, ali nije od svijeta, on treba moći i znati živjeti u svijetu, a da se ne stopi sa svijetom. Nije rješenje bijeg, nego izvršenje poslanja u svijetu jer kao što je Otac poslao Sina u svijet tako je i svećenik onaj koji je poslan od Krista u svijet. Kako bi živio u svijetu svećenik treba biti „obučen u svu opremu Božju“ svjestan činjenice „da nam se nije boriti protiv krvi i mesa, nego protiv Vrhovništava, protiv Vlasti, protiv upravljača ovoga mračnoga svijeta, protiv zlih duhova po nebesima“ (Ef 6,11-12).

2.2. Kriza obitelji

Obitelj je prirodno i neotuđivo mjesto u kojem se ostvaruje čovjekova iskonska čežnja za Bogom. Iskonska ili pra-obitelj je obitelj Presvetoga Trojstva. To je savršena komunikacija odnosa i ljubavi Oca, Sina i Duha Svetoga. Po uzoru na iskonsko jedinstvo i zajedništvo Presvetoga Trojstva,

¹⁴ Jean BAUDRILLARD, *Simulacija i zbilja* (Zagreb: Jesenski i Turk, 2001.), 124.

¹⁵ J. BAUDRILLARD, *Simulacija i zbilja*, 123.

muškarac i žena postaju jedno tijelo u bračnom zajedništvu (usp. Post 2,24) i zajedno s djecom (usp. Post 1,28) čine obitelj koja je temelj društva i Crkve. Stvaranjem na Božju sliku i priliku (usp. Post 1,26-27), čovjek je postao članom obitelji trojedinoga Boga, to jest čovjek je stvoren da bi ljubio i živio u ljubavi Presvetoga Trojstva. Najljepšu potvrdu iskonske obitelji imamo u svetoj nazaretskoj obitelji Josipa, Marije i Isusa. U okolnostima u kojima suvremene obitelji žive nužno je čuti i odgovoriti na vapaj sv. Ivana Pavla II. da „postanu ono što im je u naravi zapisano.“¹⁶ To znači biti dio obitelji Presvetoga Trojstva po primjeru Svete Obitelji. Odgovor na suvremene izazove s kojima se suočavaju obitelji nalazi se u životu i primjeru Svete Obitelji, koja proživljava trenutke povjerenja i ljubavi, ali i krize, strahova i progonstava.¹⁷ Razvidno je i jasno da je obitelj: „Najbolje i najpripravnije tlo, na kojem treba nicati i rasti cvijeće svetišta, jest bez sumnje prava i duboka religiozna kršćanska obitelj. Doista, kršćanska obitelj je kao kućna Crkva prirodno i prvo mjesto rađanja zvanjâ. U zdravoj kršćanskoj obitelji kao prvom sjemeništu djeca mogu od samog početka primiti smisao pobožnosti i molitve te ljubavi prema Crkvi. Stoga obitelji trebaju djecu tako odgajati da kad odrastu mogu s punom sviješću odgovornosti slijediti svoje zvanje, pa i svoje duhovno zvanje.“¹⁸ Svećeništvo je Božji poziv u obitelji da se izađe iz obitelji i uđe u veliku obitelj - Crkvu. Obitelj ima „temeljnu važnost za jačanje zdravog samopoštovanja...važno je da obitelj prati cjelokupan sjemenišni proces i svećenički život jer ona pomaže njihovo jačanje u snažnom doticaju sa stvarnošću.“¹⁹ Nužno je da se uz odgojni rad poduzme i pastoralni rad s obiteljima bogoslova, ali i sa župnom zajednicom. Dobra i zdravo izgrađeni odnosi s obitelji i prijateljima od znatne su važnosti za zdrav svećenički život. Upravo u tom kontekstu Kongregacija za kleru u dokumentu *Dar svećeničkog zvanja* naglašava važnost prisutnosti žena u formacijskom procesu koje pomažu u izgradnji i prepoznavanju komplementarnosti između muškarca i žene.²⁰

Nažalost, svjedoci smo sve više razorenih obitelji, koje su ranjive i veoma krhke u svjedočenju svoga kršćanskoga identiteta. Papa Franjo

¹⁶ IVAN PAVAO II., *Familiaris Consortio* (22. 11. 1981.), br. 17., (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2009.).

¹⁷ FRANJO, *Amoris Laetitia* (19. 3. 2016.), br. 30. i 66., (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2016.), (dalje AL).

¹⁸ BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE FORMACIJA SVEĆENIČKI KANDIDATA, *Načela i smjernice - Ratio institutionis sacerdotalis nationalis pro Bosnia et Herzegovina* (10. 3. 2014.), br. 24., (Sarajevo: Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, 2014.).

¹⁹ RF, br. 148.

²⁰ RF, br. 151.

naglašava kako je naše „društvo bez očeva“ i dalje nastavlja Papa „lik oca je simbolično odsutan, manjkav, izbljedio“.²¹ Sve je više mladića koji osjećaju poziv, a dolaze iz obitelji koje su ranjene razvodom svojih roditelja ili nezdravog i nasilnog odnosa u obitelji. Bitno je prepoznati, riješiti i premostiti određene obiteljske situacije prije ulaska kandidata u formacijski proces jer one mogu biti kamen spoticanja ili prepreka uključivanju u formacijski proces, a time i za samo svećeništvo. Bogoslovije trebaju biti isključivo mjesto za formaciju budućih svećenika i nisu mjesto ili utočište za rješavanje obiteljskih problema ili nekih drugih problema identiteta kandidata. Psihološke i savjetodavne službe od iznimne su važnosti u suvremenim odgojnim programima za svećeništvo. Psihološke usluge mogu biti neprocjenljive za pomoć muškarcu da otkrije svoje osobne probleme koje treba riješiti kako bi postigao afektivnu zrelost. Psihološko savjetovanje nadopunjuje i osnažuje rad duhovnika i odgovjitelja, ali nipošto ne zamjenjuje. Psihološko savjetovanje ne bi trebalo zauzeti ulogu duhovnika ili drugih odgojitelja. U tom slučaju realna je bojazan od „psihološke duhovnosti“ odnosno „duhovnosti bez Boga“.²² Osim obitelji i župe kao mjesta iz kojih tradicionalno dolaze duhovna zvanja, danas je sve više zvanja koja dolaze iz neke zajednice ili pokreta unutar Crkve. Oni su na drugačiji način iskusili vjeru o kojoj često svjedoče. Vjeru proživljavaju na osobniji i dublji način. Njihov poziv dolazi iz okružja koje već na određeni način formira duhovnost osobe i radi se redovito o osobama zrelije životne dobi. To su osobe s izgrađenom osobnošću i različitim životnim iskustvima od udaljenosti od Boga, lošeg i poročnog života, življenja s partnericom... sve do trenutka obraćenja i gorljivosti za Gospodina. Kongregacija za kler u dokumentu Dar svećeničkog zvanja poziva da se obrati posebna ozbiljnost u razlučivanju motivacije za zvanja kod tih osoba jer često dolazi do nerazlikovanja između *sequela Christi* i poziva u svećeničku službu, također daje se mogućnost da se za njih osnuje posebno sjemenište.²³

2.3. Nesklonost društva prema svećenicima

Svijet u kojem živimo je obeshrabrujući i neprijateljski orijentiran prema svećenicima, osobito spram onih mladića koji se odluče odazvati darovanom pozivu od Boga. Biti svećenik izaziva kod velikog broja ljudi prijezir i omalovažavanje, a „prijezir prema kršćanstvu je dubok i nika-

²¹ AL, br. 176.

²² EG, br. 63.

²³ RF, br. 24.

kvo crkveno udvaranje današnjemu svijetu to ne može promijeniti".²⁴ To je čak vidljivo i kod „redovitih i dobrih“ vjernika. Neoboriva je činjenica kako i suvremeni čovjek traga za nečim duhovnim, unutarnju prazninu pokušava ispuniti materijalnim i instantnim duhovnim sadržajem, stoga mu se Crkva čini prezahtjevnom, neprihvatljivom i stranom stvarnošću za koju nema vremena, a svećenike smatra običnim demagozima. Osim što ima solidno školovanje i izobrazbu, suvremenom čovjeku nedostaje sposobnost procjenjivanja i kritičkoga razlučivanja sredine u kojoj živi.²⁵ Intelektualna nesnošljivost prema svećenicima postaje dio mode, odnosno prestiža „lijevo orijentiranih intelektualca“, koji si uzimaju autoritet odlučivanja o javnim standardnima prihvatljivoga i neprihvatljivoga. Tako kreiraju javno mnijenje da je gotovo dužnost pa i ljudsko *pravo mrziti i loše govoriti o Crkvi i svećenicima* jer zamišljaju da će „svijet biti bolji bez religije“,²⁶ a posebno bez katoličke Crkve koja se prikazuje kao mjesto tajnih i mračnih zataškavanja koja upravlja svime „nevidljivom rukom tajne moći“. Naša civilizacija je došla do ruba autodestruktivne mržnje kako smatra kardinal Robert Sarah.²⁷

Svećenički se nedostaci i mane uveličavaju i nevjerojatnom brzinom šire javnim prostorom. Posredstvom *main-stream* medija stvara se slika kao da su svi svećenici svjetovni, poročni, materijalisti, škrti, besposleni... Sa blažnjivi postupci jednog svećenika dovoljan su argument da su svi svećenici krivi i odgovorni. Razumljiva je poslovna logika medija *loša vijest je dobra vijest*, takve vijesti donose profit i imaju veliki utjecaj na oblikovanje „istine“ u javnom prostoru. Neprihvatanje svećenika nije ništa čudno ako imamo u vidu Isusove riječi: „Ako vas svijet mrzi, znajte da je mene mrzio prije nego vas. Kad biste bili od svijeta, svijet bi svoje ljubio; no budući da niste od svijeta, nego sam vas ja izabrao iz svijeta, zbog toga vas svijet mrzi“ (Iv 15,18-19). Razlozi mržnje svećenika zbog Isusa su blagoslovljeni i znak su svećenikove vjerodostojnosti. Takvi razlozi mržnje dolaze zbog nespojivosti nadnaravnog dobra i ljubavi s naravnošću ovoga svijeta. Na žalost, trebamo biti svjesni da postoje i opravdani razlozi negativne slike o svećenicima i Crkvi kojoj su dobrim djelom doprinijeli sami svećenici svojim životom na „visokoj nozi“ i moralno neprihvatljivim ponašanjem.

²⁴ Ryszard LEGUTKO, *Demon u demokraciji, totalitarne kušnje u slobodnim društvima* (Split: Verbum, 2019.), 214.

²⁵ Luka MARKOVIĆ, U potrazi za istinom, Eseji o Bogu, čovjeku, vjeri, filozofiji i politici (Sarajevo: Katolički tjednik, 2006.), 59.

²⁶ R. LEGUTKO, *Demon u demokraciji, totalitarne kušnje u slobodnim društvima*, 201.

²⁷ Robert SARAH - Nicolas DIAT, *Zamalo će večer i dan je na izmaku* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2019.), 188.

Kongregacija za kler u dokumentu Dar svećeničkog zvanja upozorava na „svjetovnu duhovnost opsjednutosti izgledom, tobožnje doktrinarne ili disciplinske sigurnosti, narcizma i autoritarizma, želje za nametanjem samo izvanjske ili razmetljive brige za liturgijski čin, hvalisavost, individualizam, nesposobnost slušanja drugoga i svakog karijerizma“.²⁸ Kao pastiri udaljili su se od svoga stada u komforne zone vlastita življenja i više nemaju „miris ovaca“.²⁹ Realno promatrano svećenik sa svim svojim ljudskim slabostima, nesavršenostima i krhkošću laka je meta za one koji ne vole Boga i Crkvu. Stoga je od iznimne važnosti formacija svećeničkih kandidata, ali i permanentna formacija svećenika. Bitna je crkvena i svećenička dimenzija zajedništva jer pojedinac ne može opstati i izdržati nemilosrdne udare svijeta u kojem živi. Unatoč svim slabostima i grešnosti na svećenicima počiva sadašnjost i budućnost Crkve, u jednoj radijskoj emisiji 1969. godine teolog Joseph Ratzinger govorio je o budućnosti Crkve želim vjerovati kako se u ovom tekstu prepoznaju budući svećenici. Ratzinger kaže: „Budućnost Crkve, opet kao i uvijek, preoblikovat će sveci, ljudi, odnosno oni čiji umovi istražuju dublje od parola današnjega vremena, koji vide više nego što drugi vide, jer su u svom životu prihvatili širu stvarnost. Nesebičnost koja ljude čini slobodnima, postiže se samo strpljenjem malih, svakodnevnih činova samoodricanja. Ovom svakodnevnom strašću, koja jedino čovjeku otkriva na koliko načina robuje vlastitom egu, ovom svakodnevnom strašću i samo njome, čovjeku se polako otvaraju oči. On vidi samo koliko je živio i patio. Ako danas jedva više možemo postati svjesni Boga, to je zato što tako lako izbjegavamo sebe, bježimo iz dubine našega bića pomoću raznih užitka. Tako naše vlastite unutarne dubine ostaju zatvorene za nas. Ako je istina da čovjek može vidjeti samo srcem, koliko smo slijepi!“³⁰ Dakle, sadašnjost i budućnost Crkve leži na svetim svećenicima.

3. Unutarnji izazovi i problemi

Ovi izazovi i problemi dolaze i izranjanju iz unutarnjeg života svećenika. Često se radi o stvarima koje svećenici dugo drže unutar sebe i tek kad kulminiraju traže pomoć i o njima progovore. Sve okolnosti suvremenoga života čine svećenike zatvorenima: nerazumijevanja, nevidljivosti, tišine, nemoći, neprihvaćenosti, nebitnosti, srama, osamljenosti i

²⁸ RF, br. 42.

²⁹ EG, br. 24.

³⁰ Joseph RATZINGER, „O budućnosti Crkve (1. 9. 2021)“, <https://www.svjettlorijeci.ba/joseph-ratzinger-o-buducnosti-crkve/> (17. 11. 2022.).

usamljenosti... Stil i način suvremena življenja čini svećenike jednom od najranjivijih kategorija društva. Od velike je važnosti da crkvena hijerarhija obrati više pažnje i potpore svećenicima u suočavanju s izazovima i problemima pastoralne i ne-pastoralne naravi. Formacija budućih svećenika treba biti permanentne naravi koja ne završava ređenjem, nego koja traje do kraja svećenikova života. Jer, doima se kao da su svećenici postali ceremonijalni službenici sakramentalnih slavlja i mnoštva drugih obilježavanja kojima se želi dati „vjerska dimenzija“ kako bi se sačuvala tradicija i kultura. Crkva kako kaže papa Benedikt XVI. „često izgleda kao lađa koja tone, pušta vodu na sve strane“³¹ to nas plaši i strah nas je da ne potonemo jer se nalazimo u toj lađi. Upravo kroz unutarnje rane svećenika ta lađa najviše pušta i najkrhkija je. No, moramo biti sigurni da s Isusom na lađi nećemo doživjeti brodolom, a s našim unutarnjim izazovima i problemima poput: krize identiteta, duhovnoga života, klerikalizma, karijerizma i (zlo)upotrebe medija, lakše i sigurnije ćemo ploviti morem svećeničkoga života.

3.1. Kriza identiteta

Impresivno je doživjeti iskrenu radost, vjeru, nadu, ljubav, entuzijazam i spremnost na žrtvu za Krista i Crkvu prilikom svećeničkoga ređenja. Istovremeno, s druge strane, svjedoci smo umora, nezainteresiranosti, nedostatka volje, želje, vjere, ljubavi i spremnosti mnogih svećenika na tu istu žrtvu za Krista i Crkvu koju su imali na dan svoga svećeničkog ređenja. Osnovni problem je kriza identiteta muškarca kao muškarca i žene kao žene, posljedično tome „sva pitanja ukazuju na to da je današnja kriza svećeničke službe u biti kriza identiteta.“³² To je najočitiije u odnosima u obitelji, na radnom mjestu, spolnosti... Svećenici su poslani u svijet bez identiteta, vjerske indiferentnosti, neautentična života, kulture kompromisa sa zlom, neprijateljskoga raspoloženja spram svećenika i Crkve, poslani su k narodu odmetničkom što se odvrže od Boga, tvrdokorna pogleda i okorjela srca (Ez 2, 2-5). Većim dijelom vjerničko svjedočenje u društvu je hladno i anemično, neautentično i licemjerno. Naše društvo je „postmoderno igranje sa samim sobom i sa simbolima, teatralizacija života i misli, kreveljenje koje treba prikriti ostala kreveljenja čiji je smisao već davno

³¹ Vladimir TRKMIĆ, „Katolici, probudite se (14. 12. 2017.), <https://www.dnevno.hr/vjera/katolici-probudite-se-1104302/> (30. 11. 2022.).

³² Gisbert GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2010.), 23.

nestao iz ljudskih umova.“³³ U takvom okruženju svećenik se lako uklopi u svijet u koji je poslan postajući dio svijeta, radi se o svijetu koji možda nije ateistički, nego deistički. Bog je „tamo negdje“, ali nije dio nas i ne dozvoljavamo mu da djeluje u životu naše svakodnevice. U takvom svijetu svećenici su često u suprotnosti s onim što trebaju svjedočiti. Često su izloženi stvarima koje ne dolaze od Isusa, koje ne dolaze od Boga. Ponekad nas naše slabosti odvedu na krivi put. Čak štoviše opasan put. Kao da smo sklopili dogovor i idemo naprijed dvoličnim životom.³⁴ Tako „živjeti svećeništvo bez nadnaravne razine, horizontalno, samo na jednoj ljudskoj razini je moguće, ali sa sobom nosi mnoge gorke posljedice za Crkvu, pojedinca koji tako živi i za duše kojima je poslan.“³⁵

Papa Benedikt XVI. kaže: „Svećenik je onaj po kome prolazi snaga Gospodnja – uvijek je u napasti naviknuti se na veličinu i učiniti je rutinom.“ Kad se navikne na Boga i kad mu Bog postane rutina znak je apsolutne krize svećeničkoga identiteta. Postanu „profesionalci“ i „menadžeri“ koji više ili manje dobro upravljaju povjerenim im službama. Ali snaga Gospodnja ne prolazi kroz njih. Opterećeni idejom što ljudi žele od njih i kako bi se sviđjeli ljudima često postanu rastrgani, ali iznimno uslužni površni vršitelji svećeničke službe. Prilagođavaju Krista sebi i vjernicima, umjesto da sebe i vjernike prilagode i su-obliče Kristu. Ali slika Krista u njima nije više jasno vidljiva, bezuvjetna Kristova ljubav i milosrđe ostaju bez snage i nedjelotvorni su.³⁶ Jer kako kaže teolog Gishbert Greshake: „Nemalom broju svećenika više nije jasno što je zapravo bit i središte, specifično poslanje i zadaća svećenika.“³⁷ Svećenički identitet ulazi u nadnaravni odnos Boga i čovjeka jer se svećenici „posebnim sakramentom pomazanjem Duha Svetoga obilježuju posebnim biljekom i tako se upriličuju Kristu svećeniku da mognu djelovati u ime Krista koji je Glava Crkve.“³⁸ Svećenik je dar i tajna, otajstvo koje spaja Boga i čovjeka. Beskrajno nadilazi čovjeka. Odraz je Krista Velikoga svećenika (Heb 4,14), stoga je Krist svećenik taj koji svećenika čini onim što uistinu on jest

³³ R. LEGUTKO, *Demon u demokraciji, totalitarne kušnje u slobodnim društvima*, 246.

³⁴ FRANJO, „The obedience that sets us free (11. 4. 2013.)“, https://www.vatican.va/content/francesco/en/cotidie/2013/documents/papa-francesco-cotidie_20130411_obedience.html (7. 11. 2022.).

³⁵ Đuliano TRDIĆ, „Živjeti svećeništvo bez Boga (3. 6. 2022.)“, <https://www.cnak.ba/preporucujemo/zivjeti-svecenistvo-bez-boga/> (7. 11. 2022.).

³⁶ Donald B. COZZENS, *The changing Face of the Priesthood A Reflection on the Priest's Crisis of Soul* (Minnesota: Liturgical Press Book, 2000.), 3.

³⁷ G. GRESHAKE, *Biti svećenik u ovom vremenu*, 23.

³⁸ DRUGI VATKIANSKI SABOR, *Presbyterorum Ordinis - Dekret o službi i životu prezbitera* (7. 12. 1965.), br. 2., *Dokumenti* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1980.).

in persona Christi. Svećenik je živa slika Krista svećenika.³⁹ Ređenjem svećenik se su-oblikuje Kristu u punini svoga bića, njegovo se biće ontološki konfigurira Kristu. Prenositelj je Kristova spasenjskog djela, njegove nježnosti i milosrđa. On je od „ljudi uzet za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijeh (Heb 5,1). Ne može se ljudskim razumom dokučiti tajna svećeničkoga poziva. Identitet svećenika se ogleda u Bogu jer kako papa Benedikt XVI. smatra: „Bog je jedino bogatstvo koje ljudi žele pronaći u svećeniku.“⁴⁰ Biti svećenik kojemu je Bog jedino bogatstvo jest izniman izazov i čin velike vjere i hrabrosti. U svećeniku Bog se očituje kao jedino bogatstvo u molitvi, patnji i trpljenju, postu i pokori. To se bogatstvo očituje kako ističe *Pastores dabo vobis*: „U temeljnom odnosu s Isusom Kristom, Glavom i Pastirom: zapravo on na poseban i mjerodavan način sudjeluje u „posvetnom pomazanju“ i u poslanju Krista.“⁴¹ On je skromno, samozatajno i ponizno oruđe Božje djelotvorne ljubavi. Biti vjerodostojan i dosljedan svećenik znači biti spreman riskirati i ne uklapati se u kalupe i vizije svećenika ovoga svijeta. Svećenik treba biti svjestan svoje slabosti i nedostojnosti, ne treba se bojati svoje krhkosti, ranjivosti i ograničenosti jer je njegova snaga Gospodin (Ps 118,14). On je čovjek Božji, njegova svećenička narav izvedena je iz naravi svećeništva Isusa Krista. Identitet svećenika je Bog ili ništa.

3.2. Kriza duhovno-molitvenog života svećenika

Molitva i duhovnost su temelji onog tko uistinu svećenik jest, srž njegova bivstvovanja. To je „najdublja istina o svećeniku“.⁴² Molitva je *fons et culmen*⁴³ života svećenika. U vremenu orijentiranosti „ovozemnome“, potrošačkom mentalitetu i zatvorenosti prema apsolutnome molitva i duhovnost se čine suvišnim za svakodnevni život, ali iznimno potrebni u nevolji i potrebi kao „instantno“ rješenje. Česta nam je uzrečica „nemam vremena“. U takvom svijetu „bez vremena“ nema mjesta za šutnju i tišinu koji su osnovni preduvjeti za molitvu kako je ustvrdio kardinal Robert Sarah: „moderna civilizacija ne zna šutjeti“.⁴⁴ Ne može i ne zna prepoznati

³⁹ IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis* (15. 3. 1992.), br. 12. (Zagreb: Glas koncila, 1992.), (dalje: PDV).

⁴⁰ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2009.), 5.

⁴¹ PDV, br. 16.

⁴² Mijo NIKIĆ, „Svećenička duhovnost-integrativni čimbenik svećeničkog identiteta“, *Bogoslovka smotra* 80 (2010.), 847-868.

⁴³ Izvor i vrhunac.

⁴⁴ Robert SARAH - Nicolas DIAT, *Snaga tišine. Protiv diktature buke* (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2019.), 66-67.

Boga u šapatu laganoga i blagoga lahora, već traži bogove u olujnom vihoru užurbanosti života, potresu stresa i depresije životnih okolnosti i ognju potrošačke groznice misleći da sve može kupiti pa i Boga (usp. 1Kr 19, 11-13). Postmoderni društvo duhovnost i molitvu uglavnom cijeni kao terapeutsku religijsku djelatnost, odnosno zbog svoje sposobnosti da iscjeljuje, smiruje, ozdravlja, daje rješenja za naše nagomilane probleme. Olako se istinska vjera i molitva zamjene „surogatima“ kako kaže papa Ivan Pavao II. te da mnogi kršćani „prihvaćajući alternativne religiozne ponude i padajući čak i u praznovjerje.“⁴⁵ Papa Franjo upozorava da „duhovni život nije tehnika kojom raspoložemo, nije program za unutarne „blagostanje“ koji je na nama da planiramo. Ne. To je odnos sa Živim, s Bogom.“⁴⁶

Možda je duhovan čovjek za naše društvo postao osobenjak ili egzotičan čovjek koji molitvom na magičan način rješava sve probleme. No, usprkos svemu suvremeni čovjek je gladan Boga, unutrašnjost mu je prazna, osjeća veliku suhoću duha. Je li svećenik prava adresa za potrebe suvremena čovjeka? Može li ga nahraniti živom Riječi, ispuniti prazninu puninom Božjom i napojiti vodom od koje više neće žeđati? Kako bi uspio ispuniti duhovne potrebe vjernika svećenik je pozvan uistinu biti čovjek „herojskih kreposti“. Prije svega treba biti on sam čovjek molitve, a to znači prijatelj Božji (Mudr 7,14) koji „stoji u Božjoj prisutnosti“⁴⁷ i kao takav odgaja ljude za molitvu.⁴⁸ Molitveno prijateljstvo rađa zajedništvo s Bogom koje je već pred-okus onog savršenog zajedništva u vječnosti. Takvo molitveno zajedništvo treba biti kako nas uči papa Franjo „bez skrivenih motiva“.⁴⁹ Svako prijateljstvo je dragocjeno poput zlata, teško ga je steći, a još teže održati, a lako izgubiti. Posebno je dragocjeno prijateljavanje s Bogom, koje se može steći jedino molitvom koja je „najteža aktivnost ljudskog duha“.⁵⁰ Ako su svećenici prijatelji Božji, onda su i prava adresa za duhovne potrebe suvremena čovjeka. Činjenica je da: „Ljudi možda više

⁴⁵ IVAN PAVAO II., *Novo millenio ineunte - Ulaskom u novo tisućljeće* (6. 1. 2001.), br. 34. (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2001.).

⁴⁶ FRANJO, „Molitveni savjet svetog oca: ‘Samo budite s Isusom, bez skrivenih motiva, on je živ’ (17. 11. 2022.)“, https://vjera.hr/crkva/molitveni-savjet-svetog-oca-samo-budite-s-isusom-bez-skrivenih-motiva-on-je-ziv/?fbclid=IwAR15Qn4MAG5HQ_jYvW7BBG03F7_HN8igzvt51opfZs_1Vswgj9DfFD0sd3g (18. 11. 2022.).

⁴⁷ BENEDIKT XVI., *Misli o svećeništvu*, 9.

⁴⁸ PDV, br. 47.

⁴⁹ FRANJO, „Molitveni savjet svetog oca: ‘Samo budite s Isusom, bez skrivenih motiva, on je živ’ (17. 11. 2022.)“, https://vjera.hr/crkva/molitveni-savjet-svetog-oca-samo-budite-s-isusom-bez-skrivenih-motiva-on-je-ziv/?fbclid=IwAR15Qn4MAG5HQ_jYvW7BBG03F7_HN8igzvt51opfZs_1Vswgj9DfFD0sd3g (18. 11. 2022.).

⁵⁰ Mladen PARLOV, *Čovjek Božji - razmišljanja o svećeništvu* (Split: Verbum, 2002.), 28.

no ikad traže blizinu svećenika, ali ako nemaju potrebu doći k nama, ako nas ne traže, nisam siguran da je to njihov problem. Možda smo mi ti koji smo ih uspjeli „ohladiti“. Svećenik koji iz života svojih vjernika ne crpi nadahnuće za svoj život, pastoral i osobnu molitvu, brzo ohladi ljude za sebe i za Boga.⁵¹ Kako bi se izbjegla zamka svećeničke autističnosti i zatvorenosti za drugoga potrebna je „ljubav prema ljudima koja je duhovna snaga i potpomaže susret u punini s Bogom; doista, tko ne ljubi brata u „tami hodi“ (1Iv 2,11), „ostaje u smrti“ (1Iv 3,14) i „ne poznaje Boga“ (1Iv 4,8).⁵² Svećenik prožet ljubavlju je duhovan čovjek koji „osvjetljuje“ svijet i znak je nepokolebljive vjere, nade i stalne povezanosti s Bogom.

Jedan od velikih izazova i problema s kojima se svećenici susreću je organizacija vlastita vremena. Dogodi se često da smo dezorijentirani imamo višak vremena, a opet stalno smo u nedostatku i u škripcu s vremenom. Upravo u tom „vakuumu vremena“ dolazi do dosade u molitvi koja razjeda i stvara veliko i duboko nezadovoljstvo u životu svećenika, dosada u molitvi nije pitanje dokolice, nego biti i smisla svećeništva. Možda ne znamo odrediti prioritete i pravilan raspored svojih svakodnevnih pastoralnih obaveza i dužnosti, stoga „od životne je važnosti povući se u pustinju kako bismo se borili protiv strahovlade svijeta ispunjena idolima, svijeta koji se guši u tehnič i materijalnom bogatstvu, svijeta kojim vladaju i oblikuju ga sredstva priopćavanja, svijeta koji bježi od Boga utječući se halabuci.“⁵³ Bez povlačenja u „pustinju“ teško je moliti bilo časoslov, bilo osobnu molitvu. Svećenik bez molitvene blizine s Bogom postaje sterilan, a svećeništvo puka servilnost drugima. Sterilnost i servilnost jesu pogodno tlo za razvoj klerikalizma i karijerizma, na koje papa Franjo često upozorava. Klerikalizam i karijerizam čine svećenika „opasnim“ čovjekom u Crkvi. Oni ne prežu od bilo kakvih sredstava kako bi postigli svoj cilj. Klerikalizam i karijerizam tumor su Crkve koji je gotovo pa neizlječiv.

Ako svećenik nema „sređen“ unutarnji odnos s Bogom koji izvire iz njegova duhovnog života podložan je „virusima“ koji zauzimaju mjesto Boga. To su različite navezanosti ili ovisnosti. Virusi o bilo kojoj vrsti ovisnosti imaju dubok utjecaj na društvenu zajednicu, od tih virusa nisu izuzeti ni svećenici ni svećenički kandidati. Virusi ovisnosti duboko razaraju i uništavaju osobni život, ali i zajednicu. Najčešće ovisnosti s kojima se susrećemo u društvenoj zbilji, pa tako i u svećeničkom životu, su alkohol,

⁵¹ Đ. TRDIĆ, „Živjeti svećeništvo bez Boga (3. 6. 2022.)“, <https://www.cnak.ba/preporucujemo/zivjeti-svecenistvo-bez-boga/> (7. 11. 2022.).

⁵² EG, br. 272.

⁵³ R. SARAH - N. DIAT, *Snaga tišine*, 77.

igre na sreću (kocka) i internet (igrice i društvene mreže). Možda je još uvijek slika svećenika idealizirana u očima vjernika koji teško prihvaćaju ranjivost i krhkost svojih pastira. Teško im je povjerovati da svećenik može biti ovisnik, a opet, s druge pak strane, svaki ovisnik čuva „svoju tajnu“ i ne želi je priznati ni sebi ni drugima. Paradoksalno, ali svaki ovisnik zadnji „sazna“ za svoju ovisnost. Tvrdokorno i uporno ne želi sebi priznati evidentnost problema koji svi drugi vide osim njega, osobito je ovo vidljivo kod svećenika koji su često tvrdoglavi, žive kao „vukovi samotnjaci“. Težak i dugotrajan je proces pomoći i izlječenja, osobito ako se nema podrške od obitelji i šire društvene zajednice. Različiti su uzroci pada u poroke. Stil života i životne okolnosti sklizak su teren za svećenika. Suvremeno mnijenje i način života čine svećenike jednom od najranjivijih društvenih grupa. Često su okruženi mnoštvom, a opet tako sami i usamljeni. Strpljivo slušaju o tuđim problemima i nevoljama, a svojih se boje i ne žele ih priznati ni sebi ni drugima jer što će „ljudi misliti o njima kao slabićima i krhkim ljudima koji nisu *supermeni*“. Kako bi skrili svoje slabosti ili nedostatke mnogi se predaju pukom aktivizmu što dovodi do brzog i slamnatog sagorijevanja u službi (*burning out*).

Svećenik kao čovjek Božji ne bi se trebao bojati i poniziti se pred ljudskom ograničenošću i slabošću, a još manje uzoholiti i uzvisiti pred nadnaravnom veličinom i snagom darovana mu svećeništva. On je čovjek Božji koji snagu crpi iz Boga, on je kao grm koji gori, ali ne sagorijeva (usp. Iz 3,4).

Zaključak

U olujnom i orkanskom moru života izazovno i zahtjevno je biti svećenik. Nesigurnost, neizvjesnost i sloboda od svijeta materije i posjedovanja nisu prihvatljive čovjeku materijalističkih i hedonističkih vrednota. Blaise Pascal govorio je o čovjekovoj bijedi i ništavilu bez Boga⁵⁴ koja je i više nego vidljiva u životu suvremena čovjeka. Ludost i hrabrost svećenika leži u činjenici odbacivanja moći i sigurnosti koju nudi „svemogućí svijet“ te prihvaćanja „moći i sigurnosti“ bespomoćna, odbačena, gola, siromašna i prezrena Isusa betlehemske štalice i Krista kalvarijske uzvisine. Svećeništvo je poziv na življenje i svjedočenje povijesti spasenja. Nitko nema pravo na svećeništvo to je poziv i odabir koje nosi sa sobom odgovornost izvršenja volje pozivatelja. Unatoč svim problemima i virusima kako izvana tako i iznutra ništa ne bi smjelo uništiti ljepotu svećeništva, upravo onako

⁵⁴ Blaise PASCAL, Misli (Beograd: Mediteran, 1991.), fr. 72.

kako je govorio župnik arški: „Tek ćemo u nebu shvatiti tko je svećenik i koliko je veliko njegovo dostojanstvo.“⁵⁵ Ljepota, bit i smisao svećeništva tek nam se otkrivaju u nebu, do tada ostaje samo misaono napinjanje da „zeru“ dokučimo tko i što je svećenik.

CHALLENGES AND PROBLEMS AS “VIRUSES” IN PRIESTLY FORMATION

Summary

This work presents two basic aspects – internal and external – of challenges and problems, as “viruses” in priestly formation. In addition to the introduction and conclusion, the first part of the paper analyzes the recognition of challenges and problems in priestly formation. In the second part, attention is paid to external challenges and problems, namely: tension between the sacred and the secular, family crisis, and society’s anticlerical atmosphere. The third section deals with internal challenges and problems related to the identity crisis of priests, spiritual life, clericalism and careerism. The paper makes a critical examination of the role and service of priests in contemporary society. It reflects on the priesthood as a sociological-psychological phenomenon, but also on the supernatural character of the priesthood.

Key words: priest, challenge, formation, virus, problems.

Prijevod: Mile Vidić i Kevin Sullivan

⁵⁵ Juraj JEZERINAC, „Svaki svećenik, od ljudi uzet, za ljude se postavlja (12. 2. 2010)“, <https://ika.hkm.hr/dokumenti/svaki-svecenik-od-ljudi-uzet-za-ljude-se-postavlja/>. (7.11. 2022).